

POSTANOWIENIE

Dnia 3 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Przemysław Kalinowski (sprawozdawca)
SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza
w sprawie M. P.

oskarżonego z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 3 kwietnia 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich - na korzyść skazanego,
od wyroku Sądu Okręgowego w L.

z dnia 26 października 2016 r., sygn. akt V Ka [...],

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w L.

z dnia 30 czerwca 2016 r., sygn. akt III K [...],

1. oddała kasację,

**2. kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w L., wyrokiem z dnia 30 czerwca 2016 r., sygn. akt III K [...],
uznał oskarżonego M. P. w ramach zarzucanego mu czynu za winnego tego, że
działając dwukrotnie, w podobny sposób, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru,
w dniach 5 listopada 2007 r. oraz 20 listopada 2007 r., w celu udaremnienia
wykonania wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 6 września 2007 r. w sprawie
II Ca [...], na mocy którego została zasądzona solidarnie od pozwanego M. P.

i innych na rzecz powoda J. Ś. kwota 28.467,30 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 lutego 2005 r. do dnia zapłaty, uszczuplił zaspokojenie swojego wierzyciela J. Ś. w ten sposób, że w dniu 5 listopada 2007 r. darował P. P. składniki swojego majątku zagrożone zajęciem w postaci działki o powierzchni 0,1685 ha położonej w J. i gospodarstwa rolnego o powierzchni 2,75 ha położonego w K. o łącznej wartości 230.000 zł oraz w dniu 20 listopada 2007 r. darował P. P. 841 sztuk akcji Zakładów [...] SA w L. o łącznej wartości 16.820 zł. co stanowi występnek z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to, na podstawie art. 300 § 2 k.k., skazał go na karę roku pozbawienia wolności, której wykonanie Sąd warunkowo zawiesił na okres 2 lat.

Od powyższego wyroku apelacje na niekorzyść oskarżonego wniosli - prokurator, zarzucając rażącą niewspółmierność kary wyrażającą się w zaniechaniu orzeczenia wobec oskarżonego także kary grzywny oraz braki w zakresie opisu czynu i pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżając go w części dotyczącej braku zobowiązania M. P. do naprawienia szkody.

Sąd Okręgowy w L., wyrokiem z dnia 26 października 2016 r., sygn. V Ka [...], zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie I, na podstawie art. 46 § 1 k.k., tytułem obowiązku naprawienia szkody orzekł od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego J. Ś. kwotę 28.467,30 zł, zaś w punkcie II w pozostałej części utrzymał wyrok Sądu I instancji w mocy.

Obecnie, Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył wyrok sądu odwoławczego w części dotyczącej nałożenia na oskarżonego M. P. - na podstawie art. 46 § 1 k.k. - obowiązku naprawienia szkody przez zapłatę wskazanej przez Sąd kwoty na rzecz pokrzywdzonego J. Ś. - na jego korzyść.

Autor kasacji zarzucił rozstrzygnięciu sądu odwoławczego rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu wadliwej kontroli odwoławczej i w konsekwencji wyrażeniu błędnego poglądu prawnego, polegającego na uznaniu, że uprzednie orzeczenie cywilne o zasądzeniu roszczenia solidarnie od pozwanych współników spółki cywilnej, w tym M. P., nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązku naprawienia przez oskarżonego tej samej szkody.

W konkluzji skarżący wniósł o:

- 1) dopuszczenie dowodu z dokumentów z akt sprawy Sądu Rejonowego w L. o sygn. akt III K [...], to jest kopii wyroku Sądu Okręgowego w L. w sprawie o sygn. II Ca [...] (k - 80, 792 - 801 akt);
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w L. w części dotyczącej zobowiązania skazanego do naprawienia szkody.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja wniesiona przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego M. P. okazała się bezzasadna, a zamieszczony w niej wniosek o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w L. w zaskarżonej części - nie zasługiwał na uwzględnienie.

W ocenie Sądu kasacyjnego przesłanka obowiązywania zakazu określonego w art. 415 § 1 k.p.k., odwołującego się do istnienia prawomocnego orzeczenia co do roszczenia wynikającego z przestępstwa - w realiach tej sprawy nie została spełniona. Skoro bowiem przestępstwo będące przedmiotem postępowania w tej sprawie, zostało popełnione nie tylko po dacie powstania roszczenia, ale nawet po wydaniu co do tego roszczenia wyroku sądu cywilnego, to trudno przyjąć, aby to właśnie roszczenie wynikało z popełnienia przestępstwa jak tego wymaga przepis art. 415 § 1 k.p.k. Roszczenie, co do którego orzekano w sprawie Sądu Okręgowego w L. o sygn. II Ca [...], wynikało z czynności cywilnoprawnych i późniejszych rozstrzygnięć sądu cywilnego. W sposób oczywisty nie było to więc roszczenie wynikające z przestępstwa. Natomiast rozstrzygnięcie sądu odwoławczego, które zapadło w niniejszej sprawie karnej, było związane ze szkodą będącą następstwem zachowania M. P., polegającego na działaniu w celu udaremnienia wykonania wyroku Sądu Okręgowego w L. w sprawie o sygn. II Ca [...], a skutkiem tego zachowania było uszczuplenie możliwości zaspokojenia wierzyciela w osobie pokrzywdzonego tym czynem J. Ś.. W tych warunkach nie zostało spełnione wymaganie tożsamości przedmiotowej roszczenia o jakiej mowa w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2014 r., III KK 255/14 (OSNKW 2015, z. 2, poz. 13).

Orzekający w niniejszej sprawie karnej Sąd Okręgowy w L. trafnie zwrócił uwagę na to, że w piśmiennictwie prawniczym przestępstwo uszczuplenia

lub udaremnienia zaspokojenia wierzyciela jest traktowane jako przestępstwo skutkowe, którego rezultatem jest uszczerbek w majątku pokrzywdzonego i skutek ten zawsze stanowi szkodę. W wyniku działania sprawcy przestępstwa z art. 300 § 2 k.k., który w warunkach tam przewidzianych pozbywa się całości lub części majątku, dochodzi do sytuacji, w której wierzyciel zostaje pozbawiony możliwości skutecznego odzyskania swej wierzytelności.

Podkreślić także trzeba, że koncepcja Rzecznika Praw Obywatelskich zaprezentowana w kasacji, wedle której regulacja zawarta w przepisie art. 415 § 1 zd. drugie k.p.k., miałyby znajdować zastosowanie w odniesieniu do sprawców skazanych za popełnienie przestępstwa o znamionach określonych w art. 300 § 2 k.k., oznaczałaby w praktyce wyeliminowanie możliwości orzeczenia środka wymienionego w art. 46 § 1 k.k. - wobec sprawców tej kategorii przestępstw. Do ich istoty należy przecież udaremnienie wykonania orzeczenia, które - co oczywiste w tej sytuacji - musiało poprzedzać przestępne zachowanie sprawcy.

Nie sposób też ignorować tego, że zastosowanie tzw. klauzuli antykumulacyjnej w odniesieniu do sprawców przestępstw polegających na udaremnieniu zaspokojenia roszczeń, co do których toczy się inne postępowanie lub już o nich prawomocnie orzeczono, oznaczałoby w praktyce przyznawanie im swoistej premii za popełnienie przestępstwa. Z jednej strony takie zachowania, jak pozbycie się majątku podlegającego potencjalnej egzekucji, uniemożliwiają zaspokojenie roszczenia wynikającego np. z wcześniejszych czynności cywilnoprawnych, a z drugiej - wspomniana klauzula antykumulacyjna miałyby chronić sprawców udaremnienia zaspokojenia wierzycieli przed nałożeniem obowiązku naprawienia szkody wynikającej z popełnienia przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. Próba takiego wykładania normy prawnej, która zmierza do pozbawienia pokrzywdzonego realnej możliwości naprawienia poniesionej szkody i jednoczesnego pozostawienia owoców przestępstwa jego sprawcy - przekonaniu Sądu Najwyższego nie zasługuje na aprobatę.

Mając to wszystko na względzie Sąd Najwyższy oddalił kasację Rzecznika Praw Obywatelskich, a kosztami postępowania kasacyjnego obciążył Skarb Państwa.